

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “คนเรือบรรทุกหินในลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง” เป็นการศึกษาถึงอาชีพของคนกลุ่มหนึ่งที่ยังคงใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางสัญจร โดยคนกลุ่มนี้ได้รับจ้างขนหินจากท่าหินไปส่งยังปลายทาง เพื่อใช้ในการก่อสร้างในพื้นที่ที่การเดินรถไม่สามารถเข้าไปถึง

ประเด็นสำคัญที่เป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจคนกลุ่มนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ได้แก่ (1) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงบริเวณลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน และ (2) การศึกษาการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนเรือบรรทุกหินบริเวณลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง ทั้งนี้เพื่อเห็นพัฒนาการของอาชีพเดินเรือบรรทุกหินควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง ตลอดจนเข้าใจถึงการมีชีวิตของคนประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งมีความแตกต่างจากคนทั่วไปที่ใช้ถนนเป็นสำคัญ

จากวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้ศึกษาได้รวบรวมงานเขียนและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง อาชีพและชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว ประกอบกับการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเน้นบริเวณแม่น้ำแม่กลองตอนล่าง ตั้งแต่ช่วงอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จนถึงปากแม่น้ำที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงพื้นที่ริมสองฝั่งคลองดำเนินสะดวกเชื่อมตัวกับแม่น้ำท่าจีน ลงมาถึงมหาชัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นเส้นทางน้ำที่คนเรือบรรทุกหินใช้อยู่ในปัจจุบัน

พัฒนาการและการดำรงอยู่ของอาชีพคนเดินเรือบรรทุกหิน ที่สอดคล้องกับความ เป็นไปของลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง แสดงให้เห็นว่า แม่น้ำแม่กลองถูกใช้เป็นเส้นทางในการขนส่ง มาตั้งแต่อดีต เพียงพอในสมัยรัชกาลที่ 4 เรื่อยมาจนถึงสมัยที่เริ่มมีการพัฒนาโครงการพื้นฐาน ซึ่งการใช้ถนนเริ่มเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคม และเมื่อพื้นที่นี้ประสบปัญหาน้ำเค็ม ชาวบ้านก็ ต้องเปลี่ยนอาชีพ จนถึงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การขนส่งต่างๆ ก็ชะงักงัน

คนเรือมีการปรับตัวมาตลอด ทั้งการปรับตัวต่อการเลือกทำอาชีพซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เรื่องเรือ การกินอยู่ในเรือ และการเผชิญต่อ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นขณะเดินเรือ, การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำ อันมีผล มาจากการเปลี่ยนแปลงของประเทศ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ, และการปรับตัวในการสร้างความสัมพันธ์กับคนกลุ่มต่างๆ เพื่อเอื้อต่อการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น